

El paper de la televisió pública al segle XXI

Cop contra el finançament mixt de les televisions públiques

per Llúcia Oliva

Presidenta del Consell de la Informació de Catalunya

Resum

En aquest número, TREBALLS DE COMUNICACIÓ inicia una sèrie d'articles de reflexió sobre la televisió pública a l'Estat espanyol. La decisió del parlament espanyol de posar fi al finançament mixt de l'empresa audiovisual pública RTVE marca l'inici d'una nova etapa plena d'incerteses en aquest mitjà i obra un interrogant sobre el futur finançament de la resta de televisions públiques de l'Estat espanyol. Aquest article repassa els orígens de la llei i quins són els perills que amenacen la televisió pública tant a Catalunya com a la resta de l'Estat.

Paraules clau: finançament de les televisions públiques, paper de la televisió pública, finançament mixt de les televisions públiques.

A blow against mixed financing of public television

Abstract

The present issue of TREBALLS DE COMUNICACIÓ features the first of a series of articles analyzing public television in the State of Spain. The Spanish Parliament's decision to do away with the mixed financing of Spanish Radio and Television (RTVE) marks the beginning of a new and unpredictable era for the medium and raises questions as to the future financing of the other public television channels in the State of Spain. The present article traces the origins of the new law and outlines the potential dangers that threaten public television both in Catalonia and the rest of the State of Spain.

Key words: financing of public television, role of public television, mixed financing of public television

El gener de 2010 va començar una nova etapa per a la radiotelevisió pública a Espanya que obre noves incògnites sobre el seu futur, almenys per al de RTVE. La nova llei de finançament de la Corporació de Ràdio i Televisió Espanyola, aprovada per les Corts l'estiu de 2009 en tràmit d'urgència,¹ preveu que l'empresa audiovisual pública de l'Estat ja no es financi amb publicitat sinó amb els diners que aportin els operadors de telecomunicacions i les empreses de televisió privades, a més dels pressupostos de l'Estat, el rendiment de la taxa sobre reserva de domini públic radioelèctric, els ingressos dels serveis que presti i els productes que vengui. Aquesta fórmula ha de demostrar encara la seva viabilitat ja

1. «Proyecto de ley de financiación de la Corporación de Radio y Televisión Española», *Boletín Oficial de las Cortes Generales* (Congreso de los Diputados) (18 de juliol 2009). Núm. exp. 121/000027. (Serie A: Proyectos de Ley; núm. 27-1)

que una part de les empreses que han de finançar RTVE hi estan en contra. A més la llei és flexible quant a l'aportació al pressupost de RTVE de les empreses privades i no imposa uns mínims, sinó uns màxims; així mateix, limita la capacitat de finançament i de programació de la corporació pública en uns nivells desconeguts fins ara.

Curiosament, aquesta decisió històrica, proposada pel Govern i aprovada al parlament, s'ha pres sense una demanda social i amb l'oposició de gairebé tots els sectors afectats, tant a Catalunya com a la resta de l'Estat. No tothom s'oposa a la nova llei per les mateixes raons, però ha quedat clar que els que s'oposen a la nova llei de finançament de RTVE són molts i representen actors molt diversos del sector audiovisual.² Malgrat això, s'han demostrat menys poderosos que els que han aconseguit imposar-la.³ Les empreses de televisió privades han estat les úniques que han aplaudit aquesta nova llei que les afavoreix extraordinàriament.

La nova llei de finançament de la Corporació de Ràdio i Televisió Espanyola representa un atac en tota regla contra la fortalesa del sistema de finançament mixt que havia estat la característica de les televisions públiques a Espanya, tant de l'estatal com de les autonòmiques. Per ara, aquestes darreres continuaran nodrint els seus pressupostos amb la publicitat, la venda dels seus productes i el diner públic, però no saben per quant temps. Les forces que han volgut treure la publicitat de RTVE prometen seguir treballant i esperen suprimir el finançament mixt de tot l'audiovisual públic.⁴ La nova llei de finançament de RTVE és una espasa de Dàmocles sobre els caps de les televisions públiques de tot l'Estat, incloses evidentment les de Catalunya per les raons que s'explicaran a continuació.

La polèmica provocada per la nova llei és viva i complexa, les opinions, diverses i a TREBALLS DE COMUNICACIÓ hem cregut que era el moment oportú per iniciar una reflexió sobre el futur de la ràdio i la televisió públiques al segle XXI. Iniciem en aquest número una sèrie d'articles sobre l'audiovisual públic, la seva raó de ser, el seu paper a la societat democràtica, les funcions dels seus informatius... Hem volgut mirar el futur, però hem pensat també que seria útil per a la reflexió començar tenint en compte les aportacions sobre el tema que s'han fet en el passat.

En temps de conflicte, d'inquietud, desconcert, amb opinions sobre el futur de la televisió pública, situades a les antípodes, ens ha semblat in-

2. «Manifiesto 2009 en defensa de la radio televisión pública» (en línia), <<http://plataformartv.iespana.es>>; «Manifiesto "sin publicidad perdemos todos"» (en línia), <<http://www.marketingdirecto.com/noticias/abre.php?idnoticia=33872>>; «Ley de Financiación de la Corporación de RTVE», Intervenció de Jordi Guillot al Ple del Senat del dia 29 de juliol de 2009, *Apunts d'en Jordi Guillot* (en línia), <<http://www.jordiguillot.wordpress.com>> (consulta: agost 2009).

3. «Luz verde definitiva a la ley que deja sin anuncios a TVE en 2010» (en línia), <<http://www.vertele.com/noticias/detail.php?id=23749>> (consulta: agost 2009).

4. «Luz verde definitiva a la ley que deja sin anuncios a TVE en 2010» (en línia), <<http://www.vertele.com/noticias/detail.php?id=23749>> (consulta: agost 2009).

teressant de tornar a fer una mirada als clàssics. És per això que publiquem, traduït al català, l'article que un dels principals investigadors de la comunicació del món, Jay G. Blumler, va publicar el 1992, juntament amb Wolfgang Hoffmann-Riem: «El nou paper de la televisió pública a Europa Occidental: reptes i perspectives».⁵ Encara que han passat divuit anys, i han canviat moltes coses, l'essència de les propostes de Blumler i Hoffmann-Riem encara és vigent. Algunes ja les hem vist posar en pràctica en els nostres mitjans públics, altres esperen el seu moment o mai es produiran. Però totes mereixen una reflexió i tornar-les a llegir reafirma les posicions d'aquells que defensen el paper cabdal dels mitjans audiovisuals públics a la democràcia. Si moltes de les propostes de Blumler i Hoffmann-Riem són plenament vigents, també ho són alguns dels perills que plantegen i que encara ennuvolen el futur de l'audiovisual públic a casa nostra i en el nostre entorn.

A principis de la dècada dels noranta, la data de publicació de l'article esmentat, es dibuixava un nou paisatge mediàtic audiovisual a Europa. Les empreses privades començaven a introduir-se en el sector audiovisual europeu, en el qual des del principi les televisions públiques havien estat hegemòniques. Els interessos privats pressionaven els governs per poder desenvolupar-se en aquest camp, del qual, fins llavors, havien estat excloses. Els partidaris del liberalisme econòmic i polític, desitjosos de la desregularització del sector audiovisual tot just començaven la seva croada per convèncer les societats europees de la superioritat del mercat per complir qualsevol missió, inclosa la comunicació. Ho feien en un moment difícil per al sector públic ja que les dificultats econòmiques començaven a afectar la capacitat de producció i actuació dels mitjans públics audiovisuals de tot Europa. En aquell moment, com encara ara, calia recordar que la televisió comercial tota sola no satisfà les necessitats de comunicació d'una societat⁶ i calia deixar clar el paper de la televisió pública en les noves condicions de competitivitat i de fragmentació de les audiències. També era important definir els perills que en aquell panorama afrontava l'audiovisual públic per poder subsistir. Això va ser l'objectiu de l'article de Blumler i Hoffmann-Riem.

En aquells inicis dels anys noranta del segle passat, a molts països europeus la televisió pública estava en una bona posició de partida per defensar el seu paper. En general, a Europa, la televisió pública havia fet un servei notable a la societat i aquesta no estava disposada a renunciar-hi fàcilment. A més, els partits socialistes i socialdemòcrates que governaven i havien governat en molts països havien mantingut el servei pú-

5. Jay G. BLUMLER i Wolfgang HOFFMANN-RIEM, «El nou paper de la televisió pública a Europa occidental: reptes i perspectives». Aquest article es basa en un capítol del llibre de Blumler *Television and the public interest: Preserving vulnerable values in West European Broadcasting*, 1992.

6. Jay G. BLUMLER i Wolfgang HOFFMANN-RIEM, «El nou paper de la televisió pública a Europa occidental: reptes i perspectives».

blic en certes àrees per por que el mercat fos incapaç de proveir-lo adequadament. No era cap excepció Espanya, on s'havia donat llum verda a les televisions privades, però es reforçava el sector audiovisual públic amb la gestació de les ràdios i televisions públiques autonòmiques a Catalunya i el País Basc.

Les televisions públiques a Espanya, però, presenten dos problemes fonamentals en aquesta època; la seva organització i funcionament estan molt polititzats atès que es creen dependents dels governs de torn. D'altra banda, al contrari que la majoria de televisions europees, s'opta per un finançament mixt amb els ingressos de la publicitat que emetin, completats amb l'aportació mal definida de diners públics. El problema s'agreuja, sobretot per a RTVE, quan el Govern presidit pel líder del PSOE, Felipe González, dona llum verda a l'existència de les televisions privades sense preveure com es finançarien les televisions públiques quan s'haguessin de repartir el pastís publicitari amb les diverses televisions comercials.

Evidentment, quan les televisions públiques s'han de repartir els diners de la publicitat amb les privades, els seus ingressos cauen i, sense un finançament definit i estable per part dels pressupostos públics, han de viure una situació de dèficit crònic. A RTVE, per exemple, els ingressos disminueixen, però ha de seguir portant a terme els mateixos deures de servei públic que li havien estat encomanats. Durant quasi setze anys, els diferents governs socialistes i els del Partit Popular permeten que s'acumuli el deute a RTVE, i que l'empresa de radiodifusió pública estatal entri en una situació financera sense sortida. En tot aquest temps, nombrosos estudiosos de la comunicació, periodistes i organitzacions d'usuaris de la comunicació, inclosa una comissió de savis nomenada pel mateix Govern de l'Estat, han estat presentant propostes de finançament dels mitjans públics, maldant per aconseguir-los un futur estable.⁷

Mentrestant, durant quasi vint anys, la lluita per l'audiència que havia de garantir els ingressos publicitaris ha portat RTVE a una competència amb les privades i a una programació, de vegades, allunyada dels paràmetres que caracteritzen la televisió de servei públic.⁸ Per tant, això i la servitud als governs de torn⁹ no han creat una empatia entre la televisió pública estatal i la societat. La ciutadania no ha pogut apreciar la necessitat i la importància de la seva existència, al costat de les televisions comercials. D'altra banda, a Espanya les pressions dels grups privats per aplicar els principis del liberalisme econòmic i polític a la radiodifusió han tingut èxit fins i tot amb governs socialistes i socialdemòcrates. Més po-

7. Per exemple, vegeu JUNTA EXECUTIVA FEDERAL DE LA FEDERACIÓ DE SINDICATS DE PERIODISTES, «Per una reforma democràtica dels mitjans públics de comunicació: un nou model per al segle XXI: servei públic definit, finançament estable, independència de la gestió» (juny 2003).

8. Vegeu «Otra TVE es posible», *La Hoja* (CCOO i RTVE), núm. 804 (24 agost 2009).

9. Vegeu, per exemple, «Las "teles", retiro para políticos», *El País* (26 agost 2009).

tent s'ha fet el sector privat de radiodifusió, més important és la perviència d'un sector públic de qualitat, dedicat a realitzar els interessos dels ciutadans en les àrees d'informació, formació, però també, i importantíssim, d'entreteniment.

Pressionats pels diversos actors del sector audiovisual i després de nombroses peripècies, finalment, durant l'any 2006 tant el parlament espanyol com el de Catalunya aproven les respectives lleis de ràdio i televisió públiques. Representen, en primer lloc, una democratització dels dos mitjans públics, encara que no una despolitització, i acaben la dependència directa que la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuels i RTVE tenien dels respectius governs. Aquestes dues lleis estableixen un finançament estable de tipus mixt de les televisions públiques de l'Estat i de Catalunya, que s'hauran de nodrir dels ingressos de la seva publicitat, de la comercialització dels seus productes i d'un pressupost públic perfectament delimitat i acordat amb els respectius parlaments.

Havent aprovat la Llei 17/2006 de RTVE només feia dos anys, va provocar una gran sorpresa a tot el sector audiovisual de l'Estat espanyol la decisió del govern de José Luis Rodríguez Zapatero d'impulsar el 2008 una nova llei de finançament de RTVE per implementar el 2010. La seva aprovació sense el consens dels estaments implicats ha despertat tota mena de suspicàcies i una por generalitzada que la desaparició del finançament a través de la publicitat porti a la desaparició de la televisió pública estatal. Coincideixen en aquest temor estudiosos de la comunicació, periodistes, sindicats, usuaris de la comunicació i Izquierda Unida i Iniciativa per Catalunya, les dues úniques formacions polítiques que s'han oposat al Congrés i al Senat a l'aprovació d'aquesta nova llei de finançament de RTVE.¹⁰ Les crítiques es poden resumir en tres: la nova llei limita la capacitat financera de RTVE i la fa més inestable (queda subordinada a l'estat de comptes de les televisions privades i de les operadores de telecomunicacions, que si tenen pèrdues no hauran de contribuir), limita la seva capacitat de programació i, en conseqüència, limita la seva dimensió i capacitat de prestació del servei públic.

La qüestió més polèmica d'aquesta llei és que posa fi al finançament mixt de RTVE que sempre havia nodrit els seus pressupostos amb la publicitat i l'aportació, encara que mal definida i raquítica, dels pressupostos de l'Estat. El finançament mixt de les ràdios i televisions públiques ha estat tradicionalment una solució defensada pel sector amb l'excepció de les empreses de televisió privades, que són la competència directa de TVE i de les televisions autonòmiques públiques. A Espanya es va descar-

10. «Luz verde definitiva a la ley que deja sin anuncios a TVE en 2010», <<http://www.vertele.com/noticias/detail.php?id=23749>>; Javier MARTÍN, «...», *El País* (8 agost 2009), p. 45; «Ley de Financiación de la Corporación de RTVE», Intervenció Jordi Guillot al Ple del Senat del dia 29 de juliol de 2009, *Apunts d'en Jordi Guillot* (en línia), <<http://www.jordiguillot.wordpress.com>> (consulta: agost 2009).

tar el pagament d'un cànon per part dels ciutadans per sufragar la televisió pública com a la majoria de països europeus. La idea que hi ha darrere d'això és que la televisió pública a Europa té les seves arrels en el sistema social del qual s'origina i això vol dir que es dona com un fet que la seva principal font de finançament ha de ser pública. Com diuen també Blumler i Hoffmann-Riem, la tradició europea de llibertat compromesa socialment fa «que els diversos països no sentin tímidesa davant la idea que els mitjans de comunicació han de complir les seves responsabilitats més enllà de les demandes del mercat».¹¹

Fa uns mesos, la Mesa sobre la Televisió, que ha inclòs tots els membres catalans del sector, convocats pel Col·legi de Periodistes de Catalunya, va defensar el finançament mixt en els mitjans públics catalans atès el valor econòmic i informatiu de la publicitat. En la seva intervenció a la citada Mesa, el representant del Sindicat de Periodistes de Catalunya va expressar una opinió molt generalitzada en el sector audiovisual: la nova llei de RTVE «és una victòria de la UTECA (Unió de Televisions Comercials Associades), que des de fa anys reclama la desaparició de la publicitat en les televisions públiques i ara va per les autonòmiques».¹² Aquesta pressió s'ha fet més evident a partir de 2008 quan la crisi econòmica global ha provocat una baixada de la publicitat que ha fet mal a totes les empreses de mitjans de comunicació.

L'eliminació de la publicitat a TVE a partir de gener de 2010 representa deixar que les televisions privades —amb Telecinco i Antena 3 al capdavant— es reparteixin ara la totalitat del mercat publicitari en el qual TVE tenia un gran pes. Per exemple, atesa la programació de TVE, només les empreses que anuncien productes per a menors de dotze anys i majors de cinquanta-cinc concentraven un 40 % de la seva publicitat a la televisió pública estatal. Segons les dades donades pels anunciants, «eliminar la publicitat de TVE suposa eliminar en un 24 % la publicitat del mitjà televisió i això comportarà una reducció de la capacitat de comunicació de les empreses i, en conseqüència, del consum».¹³ Per als anunciants això farà que creixi l'atur, que pugi el preu de la publicitat de televisió en reduir-se la competència —es parla d'un duopoli de Telecinco i Antena 3— i que se saturin més les emissions de televisió, cosa que farà menys eficaços els anuncis. A part que l'experiència indica que el cànon que hagin de pagar empreses de telecomunicacions i de televisió privades per sufragar la televisió pública acabarà repercutint en el consumidor, i el ciutadà indirectament acabarà pagant una vegada més la televisió pública.

11. Jay G. BLUMLER i Wolfgang HOFFMANN-RIEM, «El nou paper de la televisió pública a Europa occidental: reptes i perspectives».

12. <http://www.periodistes.org/files/DECLARACIO_MESA_CRISI_29_GENER_2009.pdf> (consulta: agost 2009).

13. «Manifiesto "sin publicidad perdemos todos"» (en línia), <<http://www.marketingdirec.com/noticias/abre.php?idnoticia=33872>> (consulta: agost 2009).

De fet, en plena crisi econòmica i d'anunciants, UTECA ha estat l'única organització que s'ha congratulat de l'aprovació de la llei que elimina la publicitat de RTVE per part del parlament espanyol i ha agraït al PSOE, PP i CiU el seu paper en el tràmit parlamentari. Per als membres d'UTECA, el Govern ha estat molt valent en posar en marxa «un nou sistema audiovisual que permetrà introduir nous criteris en la programació de les televisions privades i [...] TVE podrà situar-se a l'avantguarda tecnològica [...]».¹⁴ La gran qüestió és saber quin nou sistema audiovisual sortirà d'aquesta llei, i quins avantatges i desavantatges tindrà per a la televisió pública i la ciutadania. Del que no hi ha dubte és de la influència que té UTECA sobre el govern del PSOE, que accepta tirar endavant aquesta llei amb la col·laboració del PP (encara que es va abstenir a la votació final) i de CiU, sense una demanda social i en contra de la majoria del sector.

La nova llei de RTVE trenca el consens que hi havia al parlament espanyol entre els grups parlamentaris i la major part del sector audiovisual, inclosos els sindicats de periodistes i molts estudiosos de la comunicació, sobre el finançament de RTVE. Aquest finançament mixt sempre s'ha cregut que seria el millor per poder tirar endavant unes televisions públiques de qualitat, innovadores, amb una programació d'interès general i d'una dimensió adequada a la seva funció de servei públic. Els defensors de les televisions públiques sempre han pensat que no poden ser uns mitjans alternatius i minoritaris i que per poder fer el seu paper han d'arribar al màxim possible d'espectadors.¹⁵ De fet, TVE, abans de l'eliminació de la publicitat a les seves emissions, tenia un *share* del 22,4 %, ¹⁶ i encapçalava els índexs d'audiència. En canvi, sense publicitat hi ha el perill que la seva capacitat financera es redueixi, així com la seva capacitat de producció, i acabi sent un mitjà minoritari i incapaç de complir la seva funció de servei públic.

A partir d'ara, en lloc dels ingressos per la publicitat, RTVE viurà del cànon que pagaran les empreses de telecomunicacions i les televisions privades, a més de l'aportació estatal. Les empreses de telecomunicacions s'han oposat activament a aquesta contribució a la televisió pública i les pressions de tot el sector privat han acabat aconseguint que la llei deixi clar el màxim que podran aportar a RTVE, però no s'estableixen els mínims, tasca que es deixa a mans de la Comissió del Mercat de Telecomunicacions. A més, l'aportació d'aquestes empreses dependrà del seu compte de resultats i les que tinguin pèrdues no estaran obligades a contribuir a RTVE.

14. «Luz verde definitiva a la ley que deja sin anuncios a TVE en 2010» (en línia), <<http://www.vertele.com/noticias/detail.php?id=23749>> (consulta: agost 2009).

15. «Manifiesto 2009 en defensa de la radio televisión pública» (en línia), <<http://plataformartv.iespana.es>> (consulta: agost 2009).

16. «Javier Pons: "El grupo RTVE se ha mantenido como líder absoluto con un 22,4 %"» (en línia), <<http://www.noticias.info/asp/aspcomunicados.asp?nid=389045>> (consulta: novembre 2009).

D'altra banda, la llei posa un límit de 1.200 milions d'euros al pressupost de la Corporació de Ràdio Televisió Espanyola i no podrà créixer més de l'1 per cent fins al 2014. Cal tenir en compte que la televisió pública anglesa, la BBC, té un pressupost de 3.900 milions d'euros i la francesa de 3.000. Aquesta limitació a RTVE posa en dubte que la televisió pública estatal pugui tenir les dimensions adequades al servei públic que ha de portar a terme. Els defensors dels mitjans públics sempre han considerat que per a aquest servei públic fan falta «uns mitjans generalistes i competitius de dimensions adequades a la seva funció social, finançats majoritàriament pels pressupostos, sense renunciar als ingressos publicitaris». ¹⁷ Així mateix creuen que l'eliminació de la publicitat a TVE «posa en risc la viabilitat i l'estabilitat financera necessària per a la prestació del servei públic radiotelevisiu, així com la possibilitat d'una oferta de qualitat i d'interès general emmarcada en una concepció global de la funció de servei públic». ¹⁸

Un altre punt polèmic de la nova llei de finançament de la Corporació de Ràdio i Televisió Espanyola és la limitació que es posa a la seva capacitat de programació. Si s'ajunta la limitació pressupostària a les limitacions a la programació de pel·lícules i d'esports, el resultat és bastant pessimista per als que volien una televisió pública que competís en el mercat audiovisual. Els defensors de les televisions públiques sempre han rebutjat unes televisions públiques «bonsai» que només emetin allò que rebutgen les privades. ¹⁹ Ara la llei redueix de 70 a 52 la projecció de les pel·lícules més taquillers, s'obliga TVE a donar un 60 % de programació europea en els horaris de màxima audiència i un 30 % de programació infantil entre les 17 i les 21 hores i, en èpoques de vacances, des de les 9 del matí a les 8 del vespre. No és estrany que hi hagi qui pensi que TVE pot quedar convertida en una cadena minoritària «de balls, misses i desfildades». ²⁰ Segons Blumler i Hoffmann-Riem una fórmula de programació que no ofereixi una gratificació d'entreteniment bàsica «és perfecte per enviar la televisió pública al racó». ²¹

Encara que els actuals directius de TVE han hagut d'adaptar-se a les circumstàncies i prometre que la nova programació que sortirà d'aques-

17. JUNTA EXECUTIVA FEDERAL DE LA FEDERACIÓ DE SINDICATS DE PERIODISTES, «Per una reforma democràtica dels mitjans públics de comunicació. Un nou model per al segle XXI: servei públic definit, finançament estable, independència de la gestió» (juny 2003).

18. «Manifiesto 2009 en defensa de la radio televisión pública» (en línia), <<http://platafor.martv.iespana.es>> (consulta: agost 2009).

19. «Reivindicar els valors del periodisme i tutelar els professionals davant la crisi, amb l'objectiu comú de preservar la qualitat de la Informació», Ramon Espuny, secretari general del Sindicat de Periodistes de Catalunya, a la Mesa sobre la Televisió del CPC (juliol 2009). JUNTA EXECUTIVA FEDERAL DE LA FEDERACIÓ DE SINDICATS DE PERIODISTES, «Per una reforma democràtica dels mitjans públics de comunicació. Un nou model per al segle XXI: servei públic definit, finançament estable, independència de la gestió» (juny 2003).

20. Javier MARTIN, *El País* (8 agost 2009), p. 45.

21. Jay G. BLUMLER i Wolfgang HOFFMANN-RIEM, «El nou paper de la televisió pública a Europa occidental: reptes i perspectives».

ta llei serà tan atractiva com la que més, queda clar que la seva capacitat de finançament i programació no la posa en gaires bones condicions per competir amb les televisions privades ni per mantenir el liderat entre totes les televisions i el *share* del 25 per cent que ha acabat tenint TVE el tercer trimestre del 2009. Encara que potser és d'hora per afirmar com algú ja ha fet que «la televisió pública (TVE) té els dies comptats»,²² sí que preocupa l'aprovació d'una llei tan transcendental per al futur de la televisió pública i, per tant, dels interessos de comunicació dels ciutadans en ple estiu, per tràmit d'urgència i en contra de la majoria del sector que té interessos a l'audiovisual.

Cal retornar a Blumler i Hoffmann-Riem per recordar que la televisió pública té unes funcions socials, polítiques i culturals²³ que són fonamentals per a la ciutadania en un món absolutament canviant, globalitzat, complex i on brilla per la seva absència la responsabilitat social de les corporacions privades nacionals i multinacionals que ara tenen un gran poder en la vida (i la mort) dels ciutadans. La televisió pública, amb la seva informació de qualitat, contextualitzada i d'anàlisi més profunda de les tendències i processos socials, pot ajudar els ciutadans a entendre el món en el qual viuen i a prendre millors decisions. La televisió pública és l'única que pot oferir una informació que tingui en compte els interessos de la ciutadania i no els dels cercles de poder dels quals formen part també les empreses de mitjans de comunicació privades. Tot això, sens dubte, pot contribuir al debat constructiu i al diàleg social, tal com suggerien Blumler i Hoffmann-Riem en el seu article.

Al costat d'unes televisions privades que es mouen només per l'audiència i que han demostrat que estan disposades a passar per sobre de l'ètica i els interessos de nens i grans per aconseguir públic, les televisions públiques poden entretenir amb un concepte diferent de la qualitat, amb programes menys banals i que no distorsionin la realitat. Demostrant, en definitiva, que qualitat no és igual a èxit. Per Blumler i Hoffmann-Riem, la qualitat a la televisió pública és estímul de la imaginació, capacitat de crear controvèrsia, riquesa expressiva, tractar la realitat amb justícia, comportament ètic i segons la seva rellevància social. Res a veure amb el concepte de qualitat que ens dona la televisió privada.

Per realitzar el concepte de qualitat de la televisió pública, s'ha de fomentar el talent dels professionals i donar suport a la seva capacitat de crear. Moltes televisions europees ho han fet. Al contrari, RTVE s'ha tret de sobre desenes de professionals amb gran experiència, creativitat i formació amb diferents expedients de regulació d'ocupació que indiscri-

22. Javier MARTIN, *El País* (8 agost 2009), p. 45.

23. Jay G. BLUMLER i Wolfgang HOFFMANN-RIEM, «El nou paper de la televisió pública a Europa occidental: reptes i perspectives», p. 12.

minadament han foragitat els professionals per raó de la seva edat i no de la seva utilitat per l'empresa.

Com diu l'article de Blumler i Hoffmann-Riem, correspon a les televisions públiques la realització de funcions culturals que les privades no han fet ni faran mai. Per exemple, poden tenir cura de les necessitats culturals autòctones: «a les societats multiculturals calen esforços per a donar suport a la diversitat lingüística i mantenir la funcionalitat de la llengua com a portadora d'identitat cultural».²⁴ Així mateix, dins de les funcions socials les televisions privades tampoc s'han destacat pel tractament adequat dels programes infantils i juvenils. En canvi, les públiques poden col·laborar en el creixement i camí a la maduresa dels més joves esperant la seva imaginació, curiositat i interès per aprendre i conèixer. En un món globalitzat on els països ja no estan compostos de societats homogènies sinó que s'hi barregen múltiples ètnies i cultures, les televisions públiques poden contribuir a l'enteniment entre les diferents cultures i a la comprensió dels diferents fenòmens i esdeveniments que passen a casa i al món.

L'anàlisi de les funcions de les televisions públiques que fan Blumler i Hoffmann-Riem és encara totalment vigent, ja que molts dels seus suggeriments encara es poden perfeccionar a les televisions públiques de Catalunya i Espanya. Potser on les nostres televisions es queden més curtes és en el desenvolupament de les funcions polítiques que aquests autors descriuen. Proposen que donin una imatge diferent de la vida política, dels líders, de les seves preocupacions i activitats. Així mateix, consideren que no hi hauria d'haver cap problema amb programes que donin una visió crítica dels partits i els seus líders. Malauradament, la politització de les televisions públiques a Espanya, que no ha desaparegut després de les reformes de les lleis d'algunes televisions públiques, limita totalment els professionals, tant en informatius com en programes. La presència dels representants dels partits polítics parlamentaris en els òrgans de gestió de les corporacions dels mitjans públics es manté malgrat que fa divuit anys Blumler i Hoffmann-Riem ja aconsellaven més independència política dels mitjans públics.

Per exemple, la cobertura electoral que els partits polítics parlamentaris imposen a les televisions públiques va totalment en contra del concepte que aquests autors tenen de les televisions públiques. La informació limitada i encotillada en blocs de la informació electoral, basada en les activitats dels partits, és una estafa al dret a saber de la gent. En un moment clau dels pocs en els quals la ciutadania pot participar en el procés democràtic directament, la crítica, el contrast, la investigació i l'anàlisi estan més prohibits que mai. A més, els grups o les propostes

24. Jay G. BLUMLER i Wolfgang HOFFMANN-RIEM, «El nou paper de la televisió pública a Europa occidental: reptes i perspectives», p. 11.

electorals minoritàries i marginals queden excloses de la informació electoral de les televisions públiques. Només tenen accés a la informació i als programes els grups i els líders polítics que ja tenen representació parlamentària. En canvi, sobre la funció política de les televisions públiques Jay G. Blumler i Wolfgang Hoffmann-Riem consideren que «es podria donar més prioritat a observar i donar accés a elements marginals i veus menors de la societat, sense acabar sempre recorrent als partits majoritaris i als punts de vista establerts. Això podria donar un toc a les forces vitals del canvi social més sovint i estendre la província de les normes de pluralisme, i la capacitat d'elecció i justícia del sistema de radiodifusió més generosament, per arribar a grups que de vegades se senten exclosos».²⁵

Fa quasi vint anys, quan es va escriure l'article que comentem, Blumler i Wolfgang Hoffmann-Riem es preguntaven si, en el futur, canviarien les expectatives de programació dels europeus. Si després d'anys de prendre molts plats de programes i informatius banals però que donen satisfacció immediata, sabrien apreciar el valor dels «dinars substanciosos i variats, preparats amb cura».²⁶ Ara sabem que la ciutadania sap apreciar la qualitat, però que la varietat, la potència i la ubiqüitat dels menús lleugers és tal que moltes vegades guanyen la partida. La televisió pública a Espanya té encara un gran paper a fer, però per poder-lo tirar endavant li cal un finançament adequat i un suport de les administracions públiques i de la ciutadania. Només així tindrà la capacitat de portar a terme la missió de servei públic que la ciutadania d'un país democràtic necessita i es mereix.

25. Jay G. BLUMLER i Wolfgang HOFFMANN-RIEM, «El nou paper de la televisió pública a Europa occidental: reptes i perspectives», p. 13 i 14.

26. Jay G. BLUMLER i Wolfgang HOFFMANN-RIEM, «El nou paper de la televisió pública a Europa occidental: reptes i perspectives», p. 15.